

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Sermaye-Anonim Şirketler Kurucu Meclis

Hamzeh Shihadeh'e

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Allah'tan sağlık ve afiyette olmanızı temenni ediyorum; sermaye-anonim şirketlerle ilgili bir sorum olacaktır.

Soru şöyle: Neden anonim şirketlerin kurucu meclisini icap ve kabul olarak görmüyoruz?

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Anonim şirketler sermaye (para) şirketlerdir, yani ortakların şahıslarını değil sermayelerini temsil ederler; aynı şekilde kurucu meclis de şahısları değil sermayeyi temsil ediyor. Dolayısıyla kimin iki hissesi varsa onun iki oyu olur, kimin on hissesi varsa onun on oyu olur ve benzerleri gibi... Yani anonim şirketi sermaye (para) şirketi olup bu (şirketleşme) İslam'da yoktur. Zira İslam'daki şirket sözleşmelerine göre bedensel ortaklığın varlığı şirketin temel taşı olup tek başına sermaye bir sözleşme oluşturmaz. Buna göre anonim şirketlerdeki kurucu meclis, sermayeyi temsil eder; yani o, tek taraflı olduğu için bir sözleşme oluşturmaz; zira onda icap ve kabul yoktur...

İktisat Nizamı kitabının 206-208-211-212-213. sayfalarında sermaye-anonim şirketleri ayrıntılı bir şekilde geçmektedir ki şimdi size ondan bazı noktaları zikredeceğim:

[Sermaye şirketlerinin yapısı budur. Bu tür şirketler İslami açıdan batıl olan şirketlerden ve Müslüman açısından caiz olmayan muamelelerdendir. Batıl oluşunun ve ona ortak olmanın haram oluş nedenleri şunlardır:

- İslam'da şirketin tanımı şöyle idi: Kazanç gayesiyle mâli bir işi yapmak üzere iki veya daha fazla kişi arasında yapılan bir akittir (anlaşmadır). Bu akit iki veya daha fazla kişi arasında yapıldığı için tek taraflı bir anlaşma sahih olmaz. İki veya daha fazla kişiden meydana gelen bir şirkette her iki tarafın muvafakatının olması icap eder...

- Sonra şirketin tüzüğünü hazırlarlar ve bastırırlar. Bundan sonra da ortak olmak isteyen herkes tarafından bu tüzüğü imzalama safhasına başlarlar. Bu imza işi “kabul” olarak itibar olunur. Tüzüğü imzalayan kişi o andan itibaren şirketin hem kurucusu hem de ortağı sayılır. Yani imza atılınca ya da kayıt süresi sona erince ortaklığı da tamamlanmış olur. Bu durum ise akitte her iki tarafın bir arada bulunmadıklarını yani ne icabın ne de kabulün bulunmadığını gösterir. Burada sadece şartları uygun gören böylece muvafakat ederek ortak olan bir tek taraf mevcuttur...

- Bu nedenle bireysel, tek taraflı irade beyanı ile kurulmuş olan sermaye şirketi akdi şer'an batıl bir akittir. Çünkü şeriata göre akit, üzerine akit yapılan hususta izi görülecek şekilde, akit yapanlardan birinden sadır olan icap ile diğerinin kabulünün birleştirilmesidir. Sermaye (anonim) şirketindeki akitte ise icap ve kabul gerçekleşmemektedir...

- Buna ilaveten İslam'a göre kurulan bir şirkette beden varlığı, tasarrufta bulunacak yani işleri yürütecek şahıs şarttır. Çünkü gerek şirkette gerekse alışveriş ve icarede ve diğer

anlaşmalarda beden varlığından maksat, tasarruf yapan şahıstır. Yoksa cisim veya emek değildir. Bu nedenle şirketin oluşturulmasında beden varlığı temel bir unsurdur. Beden olduğu zaman şirket akdi gerçekleşir olmadığında ise şirket akdi gerçekleşmiş sayılmaz. Sermaye şirketlerinde ise kesinlikle beden bulunmaz. Daha doğrusu şahsi unsur şirketten kasten uzaklaştırılır ve şahsi unsura herhangi bir şekilde değer verilmez. Çünkü anonim şirket sözleşmesi yalnız sermayeler arasında yapılan bir akitten ibarettir. Sözleşme şahsiyet unsurundan yoksundur. Gerçek kişiler yerine sermayeler birbirlerine ortaklıklar. Bedenin yokluğu nedeniyle bu tip şirketler İslami açıdan kurulmuş sayılmazlar. Dolayısıyla sermaye şirketleri şer'an batıldır. Çünkü malı harcayacak ve işletecek bedendir. Maldaki tasarruf da ancak bedenle olur. Beden olmayınca tasarruf da olmaz.

- Şirkete sermaye koyarak ortak olmayı kabul edenlerin sermaye sahibi şahıslar olması, şirkette işi yürütecek idare meclisini seçenlerin şahıslardan meydana gelmesi, şirkette beden varlığına delâlet etmez. Çünkü onlar, beden olarak ortak olmaları üzerinde değil ortak sermaye konulması üzerinde anlaşmaya varmışlardır. Dolayısıyla şirketin ortağı gerçek kişi değil sermayedir. Onların idare meclisini seçmelerinin anlamı kendi yerlerine vekil seçmek değil, sermayelerine vekil tayin işini yapmaktadır. Bu hareketleriyle de kendilerine vekil tayin etmiş sayılmazlar. Bunun delili ise hisse sahiplerinin elindeki hisse sayısının oy hakkına sahip olmasıdır. Tek bir hisseye sahip olan bir oya yani bir vekâlete sahiptir. Bin hissesi olan da bin oya yani bin vekâlete sahiptir. O hâlde görüldüğü gibi vekâlet şahsa değil sermayeye verilmektedir. Bu durum beden unsurunun şirkette yok olduğunu, fonksiyonunun olmadığını ve şirketin sadece sermaye unsurundan meydana geldiğini göstermektedir...

- Bu yüzden anonim şirket sözleşmesi şer'an batıldır. Dolayısıyla batıl bir şirket olmaktadır; çünkü kuruluş biçiminden dolayı şirket olmamıştır ve İslam'daki şirket tarifine uymamaktadır.] İktisat Nizamı kitabında geçen sermaye-anonim şirketler bölümünden istifade edebilirsiniz.

Umarım anonim şirketlerin batıl olduğuna bu kadarı yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 03 Recebu'l Muharrem 1444

M. 25/01/2023

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4330/>